Beata Żółkiewska

SATYSFAKCJA Z ŻYCIA I RADZENIE SOBIE W SYTUACJACH TRUDNYCH PRZEZ PIELĘGNIARKI I POŁOŻNE AKTYWNE ZAWODOWO Z WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO

Streszczenie

Grupa zawodowa pielęgniarek i położnych to najliczniejsza medyczna grupa zawodowa w Polsce. Złożoność zadań i pełnionych ról zawodowych wynikających z etosu i celów zawodu, w tym zakres odpowiedzialności za życie i zdrowie człowieka, pociągają za sobą duże obciążenia emocjonalne i psychiczne. Ochrona i ratowanie życia ludzkiego wiąże się z wieloma czynnikami stresogennymi. Pielęgniarki i położne w codziennej pracy zawodowej spotykają się z wieloma trudnymi sytuacjami powodującymi stres. Jednak stresowi w pracy zawodowej towarzyszy także satysfakcja z jej wykonywania, a na jej poziom wpływają zarówno czynniki związane ze środowiskiem pracy, jak i indywidualne cechy pielęgniarek i położnych.

Celem pracy było dokonanie oceny poziomu stopnia osiągania satysfakcji z życia i radzenia sobie ze stresem w sytuacjach trudnych przez pielęgniarki i położne aktywne zawodowo z województwa lubelskiego.

Projekt badań uzyskał pozytywną opinię Komisji Bioetycznej przy Uniwersytecie Medycznym w Lublinie (*Uchwała Komisji Bioetycznej numer KE – 0254/159/2017*).

Badania przeprowadzono metodą sondażu diagnostycznego z wykorzystaniem techniki ankiety w oparciu Kwestionariusz ankiety własnego autorstwa i trzy wystandaryzowane narzędzia badawcze: Skalę Satysfakcji z Życia (*SWLS*), Inwentarz do Pomiaru Radzenia Sobie ze Stresem (*Mini-COPE*) oraz Skalę Uogólnionej Własnej Skuteczności (*GSES*).

W badaniu, przeprowadzonym w okresie od lipca 2018 r. do grudnia 2019 r., wzięło udział ogółem 1 904 kobiet, w tym 1 666 pielęgniarek i 238 położnych.

Większość stanowiły pielęgniarki i położne w przedziale wiekowym powyżej 50 lat (*35,6%*), mężatki (*75,7%*), mieszkanki miast powiatowych/ innych miast (*46,5%*), legitymujące się wykształceniem średnim zawodowym (*38,4%*), posiadające tytuł zawodowy pielęgniarki/położnej (*44,1%*), nieposiadające specjalizacji (*46,8%*), posiadające ukończony kurs kwalifikacyjny (*53,0%*) i specjalistyczny (*63,1%*), dobrze oceniające sytuację materialną (*46,2%*).

Najwięcej badanych pracowało na stanowisku starszej pielęgniarki/ położnej (*56,7%*), w lecznictwie szpitalnym (*95,9%*). Ponadto najwięcej osób pracowało na obecnym stanowisku

powyżej 30 lat (*22,8%*) oraz miało ogólny staż pracy w zawodzie pielęgniarki/ położnej powyżej 30 lat (*33,2%*).

Zarówno większość pielęgniarek (*53,4%*), jak i położnych (*46,2%*) oceniła stan swojego zdrowia jako dobry. Podobne wyniki uzyskano w zakresie oceny kondycji psychofizycznej. Większość pielęgniarek (*56,9%*) i położnych (*54,2%*) oceniła kondycję psychiczną jako dobrą i porównywalnie kondycję fizyczną (*53,1% vs. 53,4%*).

Do zrealizowania celu badań sformułowano następujące problemy szczegółowe:

1. Czy istnieje zależność pomiędzy obciążeniami organizacyjnymi i psychospołecznymi występującymi w pracy zawodowej badanych pielęgniarek i położnych a wybranymi zmiennymi socjodemograficznymi badanych pielęgniarek i położnych?
2. Czy istnieje zależność pomiędzy brakiem satysfakcji z pracy, brakiem motywacji do pracy oraz obciążeniami wynikającymi z cech indywidualnychma wybranymi zmiennymi socjodemograficznymi badanych pielęgniarek i położnych?
3. Czy sposoby radzenia reagowania w sytuacjach stresowych u aktywnych zawodowo pielęgniarek i położnych z województwa lubelskiego zróżnicowane są w zależności od wybranych zmiennych socjodemograficznych?
4. Jaki poziom satysfakcji z życia aktywnych pielęgniarek i położnych z województwa lubelskiego oraz czy jest on zróżnicowany w zależności od wybranych zmiennych socjodemograficznych?
5. Czy zmienne socjodemograficzne determinują poczucie własnej skuteczności u aktywnych zawodowo pielęgniarek i położnych z województwa lubelskiego?
6. Czy istnieje zależność pomiędzy satysfakcją z życia a sposobami reagowania i radzenia sobie w sytuacjach stresowych oraz poczuciem własnej skuteczności u aktywnych zawodowo pielęgniarek i położnych z województwa lubelskiego?

Zebrany w czasie badań materiał empiryczny, jego opracowanie staystyczne oraz interpretacja opracowanych wyników umożlwiło wyłonienie wniosków końcowych.

Pielęgniarki i położne aktywne zawodowo z województwa lubelskiego prezentują wysoki poziam satysfakcji z życia i w większości stosują strategie radzenia sobie w sytuacjach trudnych skoncentrowane na problemie oraz redukujące napięcie i negatywne emocje.

Zmiennymi socjodemograficznymi determinującymi subiektywną ocenę poziomu odczuwanych obciążeń organizacyjnych i psychospołecznych w grupie aktywnych zawodowo pielęgniarek i położnych jest wiek, miejsce zamieszkania, wykształcenie, posiadany tytuł

zawodowy, fakt ukończenia kursu kwalifikacyjnego, kursu specjalistycznego oraz warunki socjoekonomiczne.

Do zmiennych socjodemograficznych wpływających na postrzeganie obciążeń związanych z brakiem satysfakcji z pracy, brakiem motywacji do pracy oraz obciążeniami wynikającymi z cech indywidualnych badanych pielęgniarek i położnych należy wiek, miejsce pracy, zajmowane stanowisko, staż pracy na zajmowanym stanowisku, miejsce zamieszkania, wykształcenie, tytuł zawodowy, ukończenie kursu kwalifikacyjnego oraz sytuacja materialna.

Sposoby radzenia i reagowania w sytuacjach stresowych u aktywnych zawodowo pielęgniarek i położnych z województwa lubelskiego zróżnicowane są w zależności od zmiennych socjodemograficznych obejmujących wiek, stan cywilny, miejsce zamieszkania, wykształcenie, tytuł zawodowy, posiadanie specjalizacji, kursu kwalifikacyjnego, kursu specjalistycznego, sytuacja materialna oraz miejsce pracy.

Do zmiennych socjodemograficznych pozostających w związku ogólną oceną satysfakcji z życia u aktywnych zawodowo pielęgniarek i położnych z województwa lubelskiego należy wiek, wykształcenie, tytuł zawodowy, jak również kondycja fizyczna i psychiczna, stan zdrowia i zadowolenie ze stanu zdrowia oraz sytuacja materialna.

Aktywne zawodowo położne z województwa lubelskiego cechują się wyższym poczuciem własnej skuteczności niż pielęgniarki, a do zmiennych różnicujących poczucie własnej skuteczności należy wiek, wykształcenie, tytuł zawodowy, zajmowane stanowisko, kondycja psychofizyczna, stan zdrowia oraz zadowolenie ze stanu zdrowia a także sytuacja materialna.

Ogólna ocena satysfakcji z życia oraz uogólnione poczucie własnej skuteczności pozostaje w ścisłym związku ze stosowaniem odpowiednich strategii radzenia sobie ze stresem. Im wyższy poziom satysfakcji z życia oraz uogólnionego poczucia własnej skuteczności tym częściej pielęgniarki i położne aktywne zawodowo z województwa lubelskiego stosują strategie radzenia sobie ze stresem oparte na problemie oraz strategie redukujące napięcie i negatywne emocje.

Należy podkreślić, że uzyskane wyniki badań mogą mieć zastosowanie praktyczne zarówno w nauczaniu, jak i w poradnictwie zawodowym dotyczącym grupy zawodowej pielęgniarek i położnych. Na ich podstawie można stwierdzić, że wskazane jest podtrzymanie lub zainicjowanie działań zmierzających do wzmacniania poczucia własnej skuteczności, strategii radzenia sobie ze stresem. Mogą mieć także wartość poznawczą, jak i aplikacyjną w programach profilaktyki zespołu wypalenia zawodowego.